తప్పనిసరి

"రాజీ నిన్నొకటి అడుగుదామనుకున్నానే" అన్నది శాంత.

శాంతకేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది రాజ్యం. ఆమె ఏదో తనను అర్థించ బోతున్నదని రాజ్యం ఊహించింది. కాని గొంతులో ప్రార్థన వినిపించి కాదు; రాజ్యం శాంత ప్రార్థనలను వినదగిన స్థితిలో ఉండటంవల్ల— కొంతవరకు అమలు చేయదగిన స్థితిలో కూడా ఉండటంవల్ల. రాజ్యం వెయ్యిరూపాయల ఆర్జన గల వాడి కూతురు. శాంత నూటపాతిక రూపాయల సంపాదన గలవాడి కూతురు. ఇద్దరూ రెండేళ్ళపాటు ఇంటరు కలిసి చదివారు. అనేక కారణాలచేత ఈ ఇద్దరికీ మంచి దోస్తీ ఏర్పడింది. ఈ రెండేళ్ళ కాలంలోనూ రాజ్యం ఎన్నోసార్లు అనుకుంది—తనను శాంత ఏదో అడగబోతున్నదని. కాని ప్రతిసారీ ఆమె ఊహ అపోహ అవుతూనే వచ్చింది. శాంత తన కుటుంబ దారిద్ర్యాన్ని ఇతరుల దగ్గర దాచినా రాజ్యం దగ్గర ఎన్నడూ దాచటానికి ప్రయత్నించలేదు. అయితే ఆమె ఎన్నడూ రాజ్యాన్ని కించిత్తు సహాయం అర్థించలేదు. ఇద్దరూ ఇంటరు పాసయినారు. రాజ్యం బియ్యే చదువుతున్నది. శాంత చదువు మానేసింది. శాంత చదువు మానినందుకు రాజ్యమే ఎక్కువ విచారం వెలిబుచ్చింది. శాంత నవ్వేసింది.

"పిచ్చిదానా, మా అన్నకి సాగని చదువు నాకేమిటి?" అన్నదామె.

చదువు సంబంధం తెగిపోయినా శాంత అప్పుడప్పుడు రాజ్యం దగ్గిరికి వస్తూనే ఉండేది. కాలేజీ కబుర్లు వింటూండేది. రాజ్యం కూడా శాంతపట్ల ఇదివరకటలేనే ప్రవర్తిస్తున్నదిగాని కొంచెమైనా మారలేదు. ఆమెకిప్పుడు కొందరు కొత్త సహాధ్యాయినులు ఏర్పడ్డా శాంత స్థానం ఎవరూ ఆక్రమించినట్టు లేదు.

"శాంతా, నీ చేతి బంగారపుగాజు లేం చేశావు?" అన్నది రాజ్యం ఒకసారి.

"అమ్మేశాను."

"ఏం అదేమిటే!"

"తప్పనిసరి."

కొద్ది నెలల కాలంలో శాంత ఆకులు రాలిన మోడల్లే తయారయింది. రాజ్యం ఎన్ని ప్రశ్నలు వేసినప్పటికీ చిట్టచివరకు శాంతనుంచి ఒకటే సమాధానం వచ్చేది. "తప్పనిసరి"

ఇటీవల శాంతను చూసినప్పుడల్లా రాజ్యానికి ఒక విధమైన నరాలలాగుడు ప్రారంభమయింది.

"ఈసారి నన్ను శాంత ఏదన్నా అడుగుతుంది. తప్పక అడుగుతుంది. నా సహాయం లేకుండా జరగని పరిస్థితి శాంతకు ముంచుకొస్తోంది" అనుకునేది రాజ్యం. ఆ అడిగేదేదో శాంత దబ్బున అడిగేస్తే బాగుండుననిపించేది రాజ్యానికి. ఈ "సస్పెన్స్" రాను రాను దుర్భరమవుతున్నది.

శాంత దరిద్రస్థితిలో ఏమన్నా సహాయం తనను అర్థిస్తుందేమోనని రాజ్యం భయపడుతున్నట్టయితే పోనీ అనుకోవచ్చు. ఆమెకు అయిదో, పదో, పరకో కావాలన్నా శాంతకు ఇవ్వటానికి—కనీసం తన 'నాన్నారి' చేత ఇప్పించటానికి సిద్ధంగానే ఉందిగా. రెండేళ్ళ క్రితం తన తల్లి పోయినప్పటినుంచీ తనను నెత్తిమీద పెట్టుకుని పూజిస్తున్న 'నాన్నారు' తాను కోరితే శాంతకు ఎంత సహాయమైనా చేస్తారాయె. శాంత ఎందుకు పస్తాయిస్తున్నదీ?

శాంతి పస్తాయిస్తున్నదనుకోవటానికి కూడా నిజానికి రాజ్యానికి ఆధారం లేదు. ఆమె తనను ఏదో కోరబోతున్నదానల్లే కూడా ఎన్నడూ కనపడలేదు.

పోనీ తనకు తానై, "ఏం శాంతా? నీకేమైన ఇబ్బందిగా ఉంటే నేను అంతో ఇంతో సహాయం చేస్తానే!" అందామంటే శాంత ఏమనుకుంటుందో. తమ ఇద్దరి మధ్యా ఎన్నడూ తలఎత్తని డబ్బు ఈ మాటతో వచ్చిపడి పండులాంటి స్నేహం పాడైపోతుందేమో.

ఒకొక్కసారి రాజ్యానికి తనమీద తనకే విసుగొచ్చేది. ఒంటిమీద ఉన్నదంతా వొలిచి అమ్ముకుంటున్న శాంతకులేని జంజాటం తనకెందుకూ? తనను శాంత ఎరగదా? బెట్టుకాకపోతే తనను దమ్మిడీ సహాయం అడక్క పోవటమేమిటీ? పైపెచ్చుతనకీ ఆరాటమేమిటీ?

2

"మా అన్నయ్య కెక్కడా ఉద్యోగం దొరకటంలేదు, రాజీ. ఎన్ని దరఖాస్తులో పెడుతున్నాడు. కాళ్లకి బలపాలు కట్టుకు తిరుగుతున్నాడు, పాపం. మీ నాన్నగారి ఆఫీసులోగాని, ఇంకెక్కడన్నాగాని ఉద్యోగం దొరికితే బాగుణ్ను" అన్నది శాంత. రాజ్యం ఊహించలేని బాధాకరమైన పరిస్థితిని తన మనసులో

ఎదుర్కొంటున్న దానల్లే తరవాత ఒక క్షణంఉండి తలఎత్తి, "మీ నాన్నగారితో కాస్త చెబుతావా?"

రాజ్యానికి డెక్క దిగినట్టయింది. శాంత గమనించకుండా నిశ్శబ్దంగా ఆమె ఒక దీర్ఘనిశ్వాసం విడిచింది. శాంత మాట్లాడుతుండగా దాదాపు ముప్పాతిక నిముషంసేపు ఆమె శ్వాస విడవలేదు మరి.

"దానికేం భాగ్యమే? అట్లాగే చెబుతాను. నాన్నారి ఆఫీసులో ఖాళీఉంటుందో లేదో చెప్పలేను గాని ఆయన ప్రయత్నిస్తే మరోచోటనైనా దొరకొచ్చు" అన్నది రాజ్యం. తన కంగారు దాచుకోవటానికిగాను అవసరమైన దానికన్నా ఒక వాక్యం అధికంగా చేర్చి.

కారణమేమంటే, శాంత "మా అన్నయ్య" అని ప్రారంభించగానే రాజ్యం ఆలోచన మరోమార్గాన పరిగెత్తింది. శాంత అన్నయ్య బాగుంటాడు. తెలివి గలవాడు కూడా. కిందటేడు రెండుమూడు మాసాలపాటు రాజ్యం అతని ఆలోచనలతో ఉక్కిరిబిక్కిరయింది. అదేమిటో అతను చిన్న మనోవ్యాధి అయి కూచున్నాడు. ఏపని చేస్తున్నాసరే, ఏమి ఆలోచిస్తున్నా సరే అకస్మాత్తుగా అతన్ని గురించి ఆలోచన రావటమూ, చిలవలూ పలవలూ వెయ్యటమూ, ఆ ఆలోచన నుంచి రాజ్యం బయటపడలేకపోవటమునూ. క్రమంగా ఈమనస్థితిలో నుంచి రాజ్యం బయటపడి, ప్రపంచంలో ఇంకా చాలామంది అందగాళ్లూ, తెలివి గలవాళ్లూ, విదేశాలు తిరిగివచ్చినవాళ్లూ, డబ్బూ మేడలూ, కార్లూ గలవాళ్లూ ఉన్నారని గుర్తించ గలిగింది. అయితే పాత గాయంలాగా కొది పచ్చి ఇంకా ఏ మూలో మిగిలివుంది తాను శాంత అన్నను గురించి కలలుగన్న కాలంలో శాంత కూడా తననూ ఆమె అన్ననూ గలిపి ఆలోచనలు జరిపిఉంటుందని రాజ్యం భ్రమ. అతను కూడా తనను గురించి తనలాగే కలలుగని శాంతతో చెప్పి ఉంటాడేమోనని ఆమెకు అనుమానం.... కొంపదీసి శాంత, "మా అన్న నీకోసం మనోవ్యాధి పడుతున్నాడు. మీరిద్దరూ పెళ్ళిచేసుకోకూడదా?" అనేస్తున్నదేమో ననుకుంది. రాజ్యం. కాని అటువంటిదేమీ జరగలేదు.

ఇందువల్ల తనకు తృప్తే కలిగిందో, నిరాశే కలిగిందో కూడా రాజ్యం ఊహించలేకపోయింది. ఇప్పుడున్న మనస్థితిలో రాజ్యం శాంత అన్నను ఎట్లాగూ పెళ్లాడదు. కాని అతను తనకోసం బాధపడుతున్నాడని చెవులపడితే అదొక ఆనందంగా ఉండేది. తాను అతన్ని పెళ్లాడలేనందుకు—అతనంటే తనకు ఎంత గౌరవం ఉన్నా, శాంత తోబుట్టువని ఎంత ఆదరం ఉన్నా, పెళ్లాడటానికి అత్యవసరమైన అనిర్వచనీయ ప్రేమ అతనిపట్ల తనకు లేనందుకు—తన విచారాన్ని

ఎంతో లలితంగా, శాంతకు—శాంతనుమించి ఆమె అన్నకు—ఏమాత్రమూ బాధ కలగకుండా మాట్లాడటానికి ఎటువంటి మంచి అవకాశం!....

కాస్సేపు అదీ ఇదీ మాట్లాడి కాఫీతాగి శాంత వెళ్ళిపోయింది.

రాజ్యం ఒంటరిగా కూచుని, తాను పెళ్లాడదన్న వార్త శాంత మోసుకు పోయినట్టయితే ఆమె అన్న ఏవిధంగా ఖేదపడేవాడో చాలాసేపు ఊహించుకున్నది.

3

భాస్కరరావుగారు ఏ చిత్తాన ఉన్నాడో గాని రాజ్యం చెప్పినమాట సాంతం వినిపించుకోకుండానే, "ఆఁ, ఉద్యోగా లెక్కడున్నై? ఇటువంటివన్నీ నువు నెత్తిన పెట్టుకోకు" అన్నాడు.

శాంతకు ఆ మాత్రం ఆశకూడా తాను ఇచ్చిఉండటం పొరపాటే అయిందని రాజ్యం గ్రహించింది. "మా నాన్నారితో చెప్పటమైతే చెబుతాను. కానీ, నువ్వాట్టే ఆశ పెట్టుకోకు. మీ అన్నను తన ప్రయత్నాలు మానవద్దనిచెప్పు" అని ఉంటే చాలా బాగుండేది. శాంతమీద ఆమెకు చిరాకు కూడా వచ్చింది. ఆమె తనని ఇటువంటి ఇరుకులో ఎందుకు పెట్టాలి? ఇంతకాలమూ నోరు తెరిచి ఒక్క సహాయం అడగని మనిషి తన చేతిలోలేని ఈ పని ఎందుకు అడగాలి?

శాంత మళ్ళీ రెండు మూడుసార్లు వచ్చింది. కాని తన అన్న ఉద్యోగం సంగతి హెచ్చరించలేదు. పాపం, పిచ్చి రాజ్యం నరాలన్నీ బిగబట్టుకు కూచున్నది ఎప్పుడడుగుతుందో, ఏం చెబుదామా అని. ఇట్లా చెబితే బాగుంటుందని రాజ్యం ముందు "రిహార్సల్" చేసుకోకకాదు. అదేం ఖర్మమో ఇటువంటి "రిహార్సల్స్" ఆమెకు ఎన్నడూ ఉపయోగించేవికావు. క్లాసులో కూడా అంతే. ఏ పాఠమో చదవ నప్పుడు మేష్టారుకు చెప్పాలిసిన సమాధానం ముందుగా ఎంతో జాగ్రత్తగా తయారు చేసుకుని తీరా క్లాసులో ఇంకో రకంగా చెప్పేది. ఆ తత్ క్షణానికి ఆమె బుద్ధి కట్టు పడి కాళ్ళూ చేతులూ ఆడించలేని పరిస్థితిలో ఉన్నట్టయిపోయేది. రాజ్యం ఇప్పటికీ అంతే.

ఆఖరుకు మూడోసారి వచ్చినప్పుడు శాంతే అన్నది.

"పాపం, మీ నాన్నగార్ని శ్రమపడవద్దని చెప్పవే మా అన్నయ్య కేదో చిన్న ఉద్యోగం దొరికేటట్టుగా ఉంది."

రాజ్యం చప్పుడు కాకుండా చిన్న నిట్టూర్పు విడిచింది. శాంతకంటే ఉత్తము రాలు నిజంగా ప్రపంచంలో లేదనుకున్నది ఆమె. అయితే దురదృష్టవశాత్తూ ఈ

అభిప్రాయం అయిదునిమిషాలైనా నిలవకుండానే శాంత రాజ్యం మొహాన అణువు బాంబు పేల్చినంతపని చేసింది.

"రాజీ. ఓమాటడుగుతాను నిజం చెబుతావా?" అన్నది శాంత.

"ఏమిటే?" అన్నది రాజ్యం.

"మీ నాన్నగారికి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవాలనే ఆలోచనలేదా?"

అప్పటికీ అణు బాంబును శంకించలేదు పిచ్చి రాజ్యం.

"ఏం? అట్లా అడుగుతున్నావ్?"

"ఏంలేదు. రాజీ, ఆయనకు చేసుకునే ఆలోచనుంటే నన్ను చేసుకుంటారేమోనని!"

"నిన్నా!!!" అణువుబాంబు దెబ్బతిని ఆ మాటైనా రాజ్యం అనగలగటం ఆశ్చర్యమే.

శాంత మనస్తత్వం ఎటువంటిదోగాని ఆమె కాస్తయినా చెక్కుచెదరలేదు. పిచ్చి మొగం వెయ్యలేదు. మొహానికి చేతులడ్డంపెట్టుకుని రాజ్యం మొహం చూడలేక నేరుగా ఇంటికి పరిగెత్తలేదు. ఇటువంటివన్నీ చెయ్యాలనిపించింది రాజ్యానికి!

"తప్పేం, రాజీ?" శాంత గొంతు దీనంగా మటుకున్నది.

"నవ్వులకా? నిజంగా అంటున్నావా?"

"నిజంగానే, రాజీ!"

"నేనేమన్నా అనుకుంటాననైనా అనుపించటంలేదూ?"

"నీకన్న నాకు ఆప్తులెవరున్నారే?"

"ఇదేనా ఆప్తులతో అనేమాట?"

"నాకు తప్పు తోచలేదు సుమా!"

"మా నాన్న మీద ప్రేమఉండి పెళ్ళాడతానంటున్నావనుకోమన్నావా?"

రాజ్యానికి ఉద్రేకంలోమాట, అనుకున్న దానికన్న వేగానే వస్తున్నది.

"నే నామాట అనలేదే? నిజంగా నాకు ప్రేమంటే ఏమిటో తెలీదు రాజీ. మీ నాన్నగారంటే నాకు మొదటినుంచీ చాలా అభిమానం ఉంది. నె నెట్లాగూ ఎరగనివాణ్ణి చేసుకోవాలి——"

"వయసు మించినవాణ్ణి చేసుకోనవసరం లేదుగా?"

"ఎట్లా చెప్పగలవు? మా నాన్న కుర్రవాళ్ళకి కట్నాలు పొయ్యలేడు."

"పొయ్యగలిగితే కుర్రాణ్ణి చేసుకోవాలని లేదూ?"

"ఉంటే?"

"అటువంటి కోరిక లోపల ఉంచుకుని మా నాన్నారిని చేసుకుంటాననటం మోసం కాదూ?"

"అదేమిటి, రాజీ? డబ్బుంటే మేడల్లో ఉండాలని కోరిక ఉండొచ్చు. అందుకని పూరికొంపలో ఉండటం మోసం అవుతుందా?"

దీని కేమనాలో రాజ్యం ఊహించలేకపోయింది. "మా నాన్నారి డబ్బుచూసి కాదా నువ్వాయనను చేసుకుంటానంటున్నది? ఆ సంగతి దాస్తావెందుకూ!" అన్నదామె ఆఖరుకు.

"నేను దాయటంలేదు, రాజీ. మీ నాన్నగారికి ఎవరు పిల్లనిచ్చినా డబ్బు చూడకుండా ఇవ్వరు. నిజానికి ఆయన డబ్బు ఆయన వారసులకు పోతుందిగాని నాకేం ఒరుగుతుంది? నాకు తిండీ, బట్టా తప్ప నగలుకూడా అక్కర్లేదు, రాజీ. నన్నొకరు బలవంతం చెయ్యటంలేదు. ఆయన ఇష్టపడితే నా అంతట నేను ఆయనను పెళ్ళాడతాను. ఈ మాత్రం గ్యారంటీ ఆయన కింకో సంబంధమైతే ఉంటుందా?"

రాజ్యం ఆలోచించింది శాంత ప్రస్తావించే ఈ దిక్కుమాలిన విషయం గురించి తను ఆలోచించవలసి రావటంకూడా ఏమిటన్న ఆశ్చర్యం ఒక మూల ఉంచుకునే రాజ్యం ఆలోచించింది.

"నాకు సవితితల్లివి కావాలనా నీ ప్రయత్నం?" అన్నాదామె చివరకు.

"నీకన్న అపురాలైన సవితికూతురు నాకు దొరుకుతుందా, రాజీ? మీ నాన్నగారిని కాస్త కనుక్కుంటావు గదూ?"

శాంత వెళ్ళిపోయినాక రాజ్యానికి ఆలోచిస్తున్న కొద్దీ తిక్కెత్తు కొచ్చింది. శాంత ప్రస్తావించిన విషయం విడ్డూరంగా ఉంది. ఆమె తనతో ఈమాట అనటమేమిటి? దాన్ని గురించి తాను అంతసేపు వితర్కించటమేమిటి?

రాజ్యాని కింకొకటికూడా తట్టింది. ఆనాడు శాంత తన అన్న ఉద్యోగం గురించి కనుక్కోమని అడిగినట్టే ఇవాళ ఈ విషయమూ కనుక్కోమంటున్నది: తన "నాన్నారి"మీద ఆమె ప్రేమ ఉన్నట్టయినా కాస్త నటించగూడదూ? పెళ్ళిని

ఉద్యోగంతో సమానం చేస్తుందా? ఛీఛీ! ఎంత సంస్కారంలేని మనిషి! తనకూ శాంతకూ సంస్కారంలో ఏమి తేడా లేనట్టు ఇంతకాలమూ తాను భ్రమపడిందే గాని, లేకుండా ఎందుకుంటుంది? ఇదుగో! కనిపించటంలేదూ? తాను ప్రాణం పోతేమటుకు ప్రేమించనివాణ్ణి పెళ్ళాడుతుందా? ఒకవేళ అది అక్షరాలా సాధ్య పడకపోతే పెళ్లాడినవాడిని ప్రేమించటానికైనా ప్రయత్నం చేస్తుందిగాని ఈ శాంత లాగా "తప్పనిసరి" పెళ్ళిచేసుకుంటుందా? ఛీ ఛీ!!

తనకు తప్పనిసరి కానిది శాంతకు తప్పనిసరి కావచ్చునన్నమాట రాజ్యా నికి తట్టలేదు. ఆమె శాంతను తన ఇంటికిరాకుండా కట్టుదిట్టాలు చెయ్యటం మంచి దనుకున్నది.

ఆ రాత్రి ఆమె తన తండ్రితో, "ఏమిటండీ, నాన్నారూ, శాంత ఎంతో మంచిదని భ్రమపడ్డారు, ఛీఛీ!" అన్నది.

"ఏమమ్మా?" అన్నాడు భాస్కరరావుగారు.

"అది మీ మీదే కన్నేసింది, నాన్నారూ!"

భాస్కరరావుగారు లోపల ఆశ్చర్యపోతూ, పైకి బిగ్గరగా నవ్వి, "నీ మొహం!" అన్నాడు.

"అవును, నాన్నారూ? మీరు మళ్ళీపెళ్ళి చేసుకుంటే తనను చేసు కోవాలిట."

"పెళ్ళిల్లేనే ఉంది!"

"బాగా చెప్పారు!"

4

"రాజీ?....రాజ్యం ఉందండీ?"

"ఇప్పుడే కాలేజీకి వెళ్ళిందే" అన్నారు భాస్కరరావుగారు, శాంత అందాన్ని మునుపెన్నడూ ఎరగనట్టు చూస్తూ.

"తొమ్మిదికే?"

"ఏదో మీటింగుందన్నది."

"ఏంలేదు, ఒక్కమాట చెప్పిపోదామని వచ్చాను."

"ఏమిటది? కూచో"

శాంత నవ్వుతూవచ్చి భాస్కర్రావుగారికి అంతదూరాన కుర్చీలో కూర్చుంది.

"ఏమీలేదు, మా అన్నయ్యకు దొరుకుతుందనుకున్న ఉద్యోగం కాస్తా వెనక్కుపోయింది. అందుచేత మీరేదన్నా చూస్తున్నట్టయితే మానవద్దని చెప్ప మందామని వచ్చాను."

ఒక క్షణంపాటు శాంత ఏం చెబుతున్నదీ ఆయనకు అర్థంకాలేదు. శాంత అన్న ఉద్యోగం గురించి తాను పూర్వం వినిఉన్నట్టయినా ఆయనకు జ్ఞాపకం లేదు. ఆ పైన కిందటిమాటు శాంత తనతో అన్న మాటలు రాజ్యం తండ్రితో చెప్పనైనాలేదు. అన్నిటినీ మించిన కారణమేమంటే, రాజ్యం శాంతను గురించి చెప్పిన క్షణంనుంచీ ఆయన తీరిక దొరికినప్పుడల్లా శాంతను తన భార్యగా ఊహించటానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు. ఈ యత్నాలు అంతకంతకూ ఫల్గో న్ముఖమవుతున్నై. ఇప్పుడామె తన ఎదురుగా కూర్చుని మాట్లాడుతుంటే ఆమెకూ తనకూ మధ్య అప్పుడే ఒక బంధం ఉన్నట్టే తోచింది భాస్కర్రావుగారికి. ఈ ఆలోచనల్లో ఉన్న ఆ పెద్దమనిషి శాంత ఎత్తిన విషయాన్ని గురించి సరిగా వినిపించుకోలేకపోవటం కూడా జరిగింది.

అయితే ఆయన శాంతనోట ఆమె ఉన్న ఉద్యోగం విషయం వివరంగా తెలుసుకోక తప్పలేదు. అంతావిని ఆయన, "దానికేం భాగ్యం? అట్లాగే చూద్దాం. అతనికి ఉద్యోగమే దొరక్కపోతుందా?" అన్నాడు.

"థాంక్యూ!" అన్నది శాంత ఎంతో ఆప్యాయంగా.

"అయితే నీ పెళ్ళి అనుకుంటున్నారటగా?" అన్నాడు భాస్కర్రావు గారు.

శాంత కొంచెం సిగ్గుగా నవ్వి, "రాజీ అన్నదా?" అని అడిగింది.

"కాదు. ఎవరో అనగా విన్నాలే."

"రాజీ అనిఉండదు లెండి. దానికి కోపం వచ్చింది" అన్నది శాంత చిన్న బుచ్చుకున్నట్టు.

"దేనికి? నువ్వేమన్నావేం?"

"ఏమంటేనేం లెండి. నేను అమాయకురాలినై అన్నానుగాని అనటం తప్పే. తరవాత నాకే తోచింది."

"ఏమన్నావని!"

"ఏమీలేదు. మా వాళ్ళు కట్నాలిచ్చుకోలేక మరీ అడ్డమైన సంబంధాలూ చూస్తున్నారు —"

"రెండో పెళ్ళి, మూడో పెళ్ళి కామాలు."

"లేకపోతే కుర్రవాళ్ళ నెక్కడ భరించగలరు చెప్పండి. మా నాన్న నన్నడిగాడు రెండో పెళ్ళయితే అభ్యంతరమా అని. లేదన్నాను—"

"ఏమట్లా ? రెండో పెళ్ళివాణ్ణి చేసుకునేకన్న ఏ బీదవాణ్ణో కుర్రవాణ్ణి చేసుకుంటే సరిపోనుగా ?"

"బీదరికం ఒకటి అనుభవిస్తూనే ఉన్నాం. దానికితోడు కుర్రవాళ్ళుకూడా దేనికి ? మా బంధువుల్లోనూ ఎరిగున్న వాళ్ళల్లోనూ కుర్రవాళ్ళు పెళ్ళాలను పెడుతున్న తిప్పలు చూస్తే పగదానిక్కూడా వద్దనిపిస్తున్నది."

భాస్కర్రావు ఆశ్చర్యపడ్డాడు గాని శాంత మాటలు నమ్మగలిగాడు.

"ఇంతకూ రాజీతో ఏమన్నావు ?"

"ఏమీ అనలేదు. రెండో పెళ్ళి చేసుకోగలిగినప్పుడు ఎవరో ఎరగనివాళ్ళను చేసుకునేకన్న ఎరిగినవాళ్ళలో చేసుకుంటే బాగుంటుందనిపించింది. ఆ మాటే రాజీతో అన్నాను."

"నన్ను చేసుకోవటానికి అందుకని ఒప్పుకున్నావన్నమాట."

శాంత ఆయనకేసి కాస్త బెదురుతున్నట్టు చూసి "రాజీ చెప్పలేదనుకున్నాను" అని తల వంచేసుకుంది.

"ఎందుకు చెప్పిందా అని పశ్చాత్తాప పడుతున్నావు కదూ ?"

"లేదు. రాజీతో అన్నందుకే పశ్చాత్తాప పడ్డాను. అది మీతో చెప్పినందుకు కాదు. మీరూ, రాజీ—ఎంతో దగ్గిరవాళ్ళల్లే తోచి—" శాంత పెదిమలు మణుకుచున్నది. ఏదో దిగమింగుతున్న దానల్లే.

"నిజం చెప్పు. పశ్చాత్తాప పడుతున్నావా, లేదా ?"

"నే నన్నమాటకు రాజీ కోప్పడకుండా ఉంటే నాకేమీ పశ్చాత్తాపంలేదు."

"నాకు నలభై నాలుగేళ్ళు. ఒప్పుకోగలను, జాగ్రత్త."

శాంత కళ్ళు పైకెత్తకుండానే నవ్వి తల ఆడిస్తూ, "నాకేం భయంలేదు" అన్నది.

ఆ క్షణాన భాస్కరరావు శాంతను యువకుడల్లే ప్రేమించాడు.

"సరే నీ సంగతి చెబుతాను.... అన్నట్టు మీ అన్నయ్యను ఇవాళ సాయంకాలం అయిదుగంటలలోగా మా ఆఫీసుకొకసారి రమ్మను" అన్నాడు.

ముద్రణ : భారతి, డిసెంబరు 1951.